

АХБОРОТ УРУШИ ДАВОМИДА ЖАМОАТ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ КОНЦЕПЦИЯСИНИНГ АҲАМИЯТИ

Содиқов Миржалол

Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети

Умумий тактика ва оператив санъат кафедраси ўқитувчиси

Аннотация. Мазкур мақолада замонавий ахборот жамияти даврида миллий хавфсизликни даминлашда ахборот хавфсизлиги концепциясининг ўрни ва аҳамиятининг долзарблиги таъкидлаб ўтилган.

Kalit so‘zlar: ахборот, хавфсизлик, жамоат хавфсизлиги, ахборот хавфсизлиги концепцияси, ҳарбий сиёсий вазият.

XXI асрда халқаро, минтақавий ва миллий хавфсизликка бир қатор янги таҳдидлар пайдо бўлди, уларга жаҳон ҳамжамияти ва айрим давлатлар ҳанузгача муносиб жавоб топа олмаяптилар. Улар орасида терроризм, халқаро жиноятчилик, сайёрамиз бўйлаб ядро ва оддий қуролларнинг тарқалиши бунга асосий сабаб сифатида кўрсатилмоқда. Шулар билан бир қаторда ахборот учун кураш ҳам дунё ҳамжамияти учун жиддий таҳдидлардан бири бўлиб қолмоқда. Ш.М.Мирзиёев таъкидлаганидек “Ҳозирги вақтда жаҳонда ва минтақамизда ҳарбий-сиёсий вазият кескин ўзгариб, миллий ва глобал хавфсизлик соҳасида хатар ва таҳдидлар тобора кучайиб бормоқда. Ана шундай ўта масъулиятли вазият ва ҳаётнинг ўзи еришга н барча ютуқларимизни, шу билан бирга, йўл қўйган камчиликларимизни чуқур ва танқидий таҳлил қилишни барчамиздан талаб этмоқда”¹²⁴. Буларнинг барчаси Ўзбекистон Республикасининг миллий хавфсизлигини илмий тушунишни, шунингдек, инсон хавфсизлигига таъсир

¹²⁴Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъят билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2019-591с. 223бет

кўрсатадиган замонавий ҳарбий-сиёсий жараёнлар ҳақидаги ғояларни илмий тушунчаларда етарли даражада акс эттириш мумкин бўлган назарий қарашларни ишлаб чиқишни талаб қилади.

Хавфсизлик умумий концепциясининг ўзига хос жиҳатларини тизимли равишда таҳлил қилиш уларнинг аҳамиятлилигининг тенг даражасини кўрсатади, чунки уларнинг барчаси нафақат тегишли тушунчаларни назарий лойиҳалаш учун, балки амалий яратиш учун ҳам бир хил аҳамиятга эга. Бунда инсон ва жамиятнинг хавфсиз ривожланишини таъминлаш бўйича ташкилий, бошқарув, маъмурий ва ахборот-ҳуқуқий чора-тадбирлар тизими алоҳида ўринни эгаллайди. “Миллий хавфсизлик концепцияси”да диний экстремизм, миллатлараро ва этник зиддиятларнинг кучайиши, қуроолларнинг, жумладан, ядро қуролининг тарқалиши, халқаро терроризм, уюшган жиноятчиликнинг авж олиши, наркотик моддаларнинг тарқалиши ҳамда экологик таназзул кўринишидаги минтақавий ва ялпи таҳдид мавжудлиги таъкидланган. Хуллас, давлатимизнинг миллий хавфсизлигини таъминлаш фақат давлат ёки ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг вазифаси бўлиб қолмай, балки ҳар бир фуқаронинг мажбурияти ва бурчи ҳамдир. Зотан, миллий хавфсизлигимиз — биз яшаётган мамлакат, жамиятимиз, оиламиз, ота-онамиз, фарзандларимиз, қолаверса, келажак авлодларимиз хавфсизлигидир¹²⁵.

Хавфсизлик тушунчаси хавфсизликнинг умумий илмий назарияси таркибидаги асосий концептуал категория сифатида таърифланади, бу хавфсизлик, жамоат, ахборот ва бошқа турларини таъминлаш муаммоларини ўрганиш учун методологик асос бўлиб хизмат қилади; хавфсизлик концепциясининг статик ва динамик хусусиятлари, табиий равишда ёки ижтимоий тизимларнинг турли хил хавфсизлик ҳолатларини ва одамлар, жамият ва давлатга таҳдидларга қарши курашиш жараёнларини очиб беради.

¹²⁵ <http://huquqburch.uz/uz/view/409>

Хавфсизлик сиёсатига янгича ёндашув эндиликда ўзининг асосий эътиборини жаҳон урушининг олдини олишга қаратади, бу жараён асосан муайян давлатларда давом этаётган кичик миқёсдаги ҳарбий можаролар ва кенгроқ ижтимоий-иқтисодий зиддиятлар билан боғлиқ ҳолда ҳам намоён бўлмоқда. Ҳарбий-сиёсий жараёнларга кам эътибор қаратадиган ушбу ёндашув иқтисодий глобаллашув, энергия таъминоти, минтақавий сиёсий беқарорлик, жинойтчилик, терроризм ва коррупция, гиёҳванд моддалар савдоси ва инсон атроф-муҳитининг деградацияси билан боғлиқ муаммоларни ўз ичига қамраб олади. Хавфсизлик муаммоси хавфнинг чекланиши ёки олиб ташланишини назарда тутаяди. Бироқ, тарихнинг гувоҳлик беришича, алоҳида олинган инсон ҳам, турли ҳамжамиятлар ҳам умуман хавф йўқ бўлган ҳолатга эриша олмаган. Шунинг учун хавфсизликни инсон ва унинг уюшмалари ўз-ўзини сақлаш мақсадида доим интилишлари зарур бўлган идеал сифатида қабул қилиши мақсадга мувофиқ¹²⁶, - деб ёзади И.А.Крилова. Ю.Кузнецов, В.Никольскийлар томонидан эса хавфсизликнинг ижтимоий, миллий, давлат каби шакллари таҳлил қилинган ва жамият умумий хавфсизлигининг асосий қафолати сифатида миллий давлатчилик кўрсатилган¹²⁷

Хавфсизлик сиёсатининг ташқи жиҳатлари, шубҳасиз, глобаллашувнинг салбий оқибатлари билан боғлиқ ҳолда, дунёни ривожланиш даражаси бўйича Шимол ва Жанубга “олтин миллиард” деб аталадиган қисмга бўлишини англатади. Тўғри бугунги кунда иқтисодиётнинг глобаллашуви халқаро иқтисодий тараққиёт учун муносиб шароит яратмоқда. Бироқ бу жараён ноқонуний капитал миграцияси, жинсий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш, солиқ ва божхона манипуляцияси, терроризмни кучайтирувчи гиёҳванд моддалар ва қурол-яроғ савдосини кучайишига ҳам сабаб бўлмоқда. Шу боисдан ҳам сўнгги йиллардаги ҳарбий-сиёсий адабиётларда жамоат хавфсизлигини таъминлаш масалалари тобора кўпроқ ўрганилмоқда, чунки

¹²⁶ <http://huquqburch.uz/uz/view/409>

¹²⁷ Крылова И.А. Проблема безопасности России в контексте глобализации. – М:

бугунги кунда жамоат хавфсизлиги бутун дунё ҳамжамияти учун долзарб глобал муаммо мақомига эга бўлиб бормоқда. Чунки айнан гиёҳвандлик ва бошқа психотроп моддаларнинг ноқонуний халқаро савдоси, ядровий, кимёвий, биологик ва бошқа оммавий қирғин қуролилари, сиёсий, экстремизмнинг тарқалиши устидан назоратни сусайтириши, дунё ҳамжамиятига, ўз миллий маданиятини бузадиган ахборот “урушининг” кенгайиб бораётган ҳаракатлари, террористик ҳаракатлар сонининг тез ўсиши, одамларни гаровга олиш ҳоллари - буларнинг барчаси этник низоларга, давлатлараро алоқаларнинг заифлашишига олиб келмоқда. Илмий жамоатчилик жамоат хавфсизлиги ва уни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш каби мураккаб конкрет тарихий, ижтимоий-ҳуқуқий, ташкилий, маданий ва бошқа ҳодисаларни ўз ичига олишини тан олади, уларни ўрганиш комплекс ёндашувни талаб этади. Шу боисдан Ўзбекистон Республикасининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш давлат томонидан турли функцияларни амалга ошириш билан бевосита боғлиқ: биринчи навбатда, фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини таъминлаш билан; нормал ҳаёт учун шароит яратиш ва ички ва ташқи таҳдидлардан ҳимоя қилиш шулар жумласидандир.

Шу маънода ахборот тажовузорлигининг ҳуқуқий таснифини, шунингдек, ахборот қуролидан фойдаланишни тақиқлаш ва чеклашни таъминловчи нормалар тўғрисидаги тегишли концепсияни тайёрлаш муҳим аҳамиятга эга.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати: (REFERENCES)

1. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъят билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2019-591с. 223бет
2. <http://huquqburch.uz/uz/view/409>
3. <http://huquqburch.uz/uz/view/409>
4. Крылова И.А. Проблема безопасности России в контексте глобализации. – М: Институт философии РАН, 2001. – С. 5.